

PROJEKAT FINANSIRA
EUROPSKA UNIJA

<http://www.fondacijacure.org>

Foundation for Women's Empowerment
Bosnia and Herzegovina
Fondacija za osnaživanje žena
Bosna i Hercegovina

PROJEKAT IMPLEMENTIRAJU
FONDACIJA CURE I FONDACIJA ZA OSNAŽIVANJE ŽENA

**AKCIJONI PLAN – AGENDA POTREBA ŽENA SA POSEBNIM FOKUSOM NA RODITELJKE DJECE SA POTEŠKOĆAMA U
RAZVOJU –
POSEBNE MAME – U OPĆINI NOVI GRAD SARAJEVO**

Kreirala: Selma Hadžihalilović, Fondacija CURE

Novembar 2020. godine

Informacije o projektu “Ženska prava - Agenda za pozitivne promjene”

Dvogodišnjim projektom “Ženska prava - Agenda za pozitivne promjene” u BiH, koji finansira Evropska unija u sklopu Europskog instrumenta za demokraciju i ljudska prava u Bosni i Hercegovini, a realizuje Fondacija CURE (CURE) i Fondacija za osnaživanje žena (FWE), namjeravamo doprinijeti promociji i poštivanju ženskih prava, te doprinjeti iskorjenjivanju diskriminacije žena sa posebnim fokusom na marginalizovane i manjinske grupe žena u deset (10) opština. Projekat predstavlja izvanrednu priliku za pokretanje mehanizama u nastavku praktičnog rada oko ljudskih prava žena pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa, kroz organizaciju zajedničkih treninga, implementaciju uporedivih aktivnosti i razmjenu dobre prakse među akterima i zainteresiranim stranama.

Ciljevi projekta su direktni doprinos u promociji poštivanja ženskih ljudskih prava, i povećanje društveno-ekonomске inkluzije žena i djevojčica pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa, kroz jačanje njihovih kapaciteta i kreiranje konkretnih akcija za borbu protiv diskriminacije, rasizma i ksenofobije, te rješavanje pitanja njihovih ljudskih prava u BiH.

Projekt ima integrисани pristup u cilju rješavanja problema marginalizacije, isključenosti i diskriminacije žena pripadnica manjinskih i marginaliziranih grupa u Bosni i Hercegovini (BiH) koje se suočavaju s nepovoljnim položajem i koje su izložene siromaštvu, diskriminaciji i predrasudama i u velikoj mjeri su isključene iz procesa donošenja odluka na različitim nivoima.

UVODNI KONTEKST

Sarajevo, općina Novi Grad

Novi Grad je općina u sastavu grada Sarajeva i nalazi se u zapadnom dijelu grada. Obuhvata površinu od 47, 2 km², a broj stanovnika/ca iznosi 118.55383, od čega 62.818 žena koje čine 52,99% općinske populacije.

Majke djece sa poteškoćama u razvoju su jedna od najugroženijih grupa žena. Njihovi najhitniji problemi su vezani uz činjenicu da je njihovo slobodno vrijeme posvećeno brizi o djeci, što nadalje ima uticaja na njihov pristup medicinskoj njezi i zdravstvu, kao i njihovoj zapošljivosti. Ove majke su često žrtve fizičkog i psihološkog nasilja od strane njihovih partnera jer su prinuđene da ostaju kod kuće. Raspoloživi podaci pokazuju da svi ovi faktori utiču na veoma visoku stopu razvoda (80%).

Općina Novi Grad ima Komisiju za rodnu ravnopravnost kao stalno tijelo u Općinskom vijeću, a oblast njenog rada je definirana ZoRSom. U okviru općinske uprave, Služba za obrazovanje, kulturu i sport ima ulogu u nadgledanju stanja rodne ravnopravnosti u općini, te može predlagati mјere za poboljšanje općinskih programa u ovom pogledu. Budžet općine, kao i Strategija razvoja općine Novi Grad 2014-2020 se dodatno navode kao institucionalni mehanizmi za rodnu ravnopravnost. Služba za obrazovanje, kulturu i sport ima svoje godišnje planove rada, koji uključuju mјere i aktivnosti za ekonomsko osnaživanje žena i podršku programima i projektima koji doprinose rodnoj ravnopravnosti. Trenutno se provodi projekat za 15 nezaposlenih žena iz općine koji je fokusiran na jačanje učešća žena u IT sektoru, a kojeg provodi nevladina organizacija NAHLA (informacija iz 2019.g.). Neki od ranije provođenih projekata uključuju "Lokaliziranje roda u FBiH" uz podršku UN Women, SNV i Gender centra FBiH, koji je dalje rezultirao sa dva nova projekta, od kojih se jedan odnosio na ekonomsko osnaživanje Romkinja. U oblikovanju drugih programa/aktivnosti/projekata, općina uzima u obzir potrebe i probleme marginaliziranih žena i to kroz porodiljske naknade nezaposlenim ženama, kofinansiranje poduzetnica, itd. Općina iza sebe ima historiju saradnje sa nevladinim organizacijama koje rade u oblasti ljudskih prava i rodne ravnopravnosti kroz učešće na konferencijama, seminarima, kroz davanje grantova i projekte kofinansiranja. Općina takođe uključuje nevladine organizacije u procese izrade različitih općinskih dokumenata i planova, pa je tako uključila predstavnike/ce različitih nevladinih organizacija u proces izrade Lokalnog gender akcionog plana za 2011-2015, kao i u trenutnu općinsku razvojnu strategiju. Prepoznaju potrebu za poboljšanjem saradnje s organizacijama koje rade sa i za marginalizirane žene, kao i potrebu daljnje izgradnje institucionalnog znanja i kapaciteta. S druge strane, općinska uprava ne uzima u obzir potrebe majki djece s poteškoćama u razvoju. Nije bilo saradnje između ove grupe i institucija u implementaciji zajedničkih programa/projekata za poboljšanje položaja marginaliziranih žena niti su bile konsultirane prilikom izrade različitih javnih dokumenata, planova rada i projekata. Dosad su se oslanjale na saradnju s Fondacijom CURE i raduju se njihovoj daljnjoj saradnji. Pristup socijalnoj zaštiti i uslugama majkama djece sa poteškoćama u razvoju je otežan zbog nedostatka vremena da bi se dobila sva potrebna dokumentacija kako bi se zahtijevala određena prava iz domena socijalne zaštite. Pravna regulativa vezana za rad Centra za socijalni rad Kantona Sarajevo ne prepoznaje marginalizirane žene kao zasebnu kategoriju. Stoga Centar nema raspoloživih podataka o ovoj društvenoj grupi, niti o njihovim pravima, problemima i potrebama. Majke djece sa poteškoćama u razvoju su pod većim rizikom od obolijevanja od bolesti povezanih sa stresnim uslovima života, a nedostaje im vremena za redovne medicinske preglede. Prioritet za marginalizirane žene je društveno prihvatanje i osigurani prihodi za život. Kategorije marginaliziranih žena koji koriste usluge zdravstvene

zaštite su žene sa invaliditetom, žene koje su preživjele nasilje u porodici, žene koje su preživjele rat, žene slabog imovinskog stanja, samohrane majke i Romkinje. Najveći problemi s kojima se susreću u kontekstu pristupa i uživanja prava su stigmatizacija koja ih sprječava da imaju adekvatnu zdravstvenu zaštitu. Iako svjesni postojanja različitih grupa marginaliziranih žena, ne postoji relevantni programi Doma zdravlja koji bi uzeli u obzir potrebe marginaliziranih žena. Postoji praksa informiranja građana/ki preko oglasne table, ne samo o radu Doma zdravlja već i drugih relevantnih institucija, a koja bi mogla biti od pomoći i marginaliziranim ženama. Zbog činjenica da se ove majke brinu o djeci i moraju provoditi sve svoje raspoloživo vrijeme kod kuće rijetko su u poziciji da budu zaposlene. U slučajevima u kojima ove majke zatraže posao, susreću se sa diskriminacijom od potencijalnih poslodavaca. Tokom razgovora za posao, ove majke su prisiljene da kriju informacije o svojoj djeci i njihovim potrebama. Nijedna od usluga vezana za javni prijevoz, pristup institucijama, komunalije, dostupnost interneta i mobilne mreže, kao i dostupnost informacija nije na zadovoljavajućem nivou, iz pozicije potreba majki djece sa posebnim potrebama.

Zaključak i identificirane potrebe

Iako općina Novi Grad ima historiju dobre saradnje s različitim nevladinim organizacijama, uključujući one koje rade na pitanjima rodne ravnopravnosti i prava žena, kao i relativno agilne institucionalne mehanizme za rodnu ravnopravnost, postoji potreba za uključivanjem potreba i problema marginaliziranih žena u rad institucija. Stoga, trebalo bi poduzeti sljedeće korake:

- a) prepoznavanje marginaliziranih žena kao kategorije u oblasti socijalne zaštite, te treninzi za Centar za socijalni rad (kao i druge lokalne institucije) kako bi se osoblje institucija senzibiliziralo na probleme i potrebe marginaliziranih žena, kao i kreiranje inovativnih rješenja koja bi omogućila majkama djece s poteškoćama u razvoju bolji pristup socijalnoj zaštiti, zapošljavanju, zdravstvu, kao i drugim relevantnim institucijama;
- b) reguliranje statusa roditelja/ke-njegovatelja/ice koji bi omogućio majkama djece sa poteškoćama u razvoju priliku da uživaju pravo na penziono osiguranje, kao i da primaju dohodak za vrijeme provedeno kod kuće u brizi za djecu;
- c) prvenstvo korištenja medicinskih pregleda i pristup adekvatnim informacijama iz oblasti zdravstvene zaštite;
- d) ojačan dijalog i komunikacija između marginaliziranih žena, naročito majki djece sa poteškoćama u razvoju, općinske administracije i lokalnih institucija;
- e) aktivnosti na promoviranju i podsticanju roditeljske uloge očeva u brizi o djeci sa posebnim potrebama, te na borbi protiv fizičkog i psihičkog nasilja u porodicama s djecom s posebnim potrebama.

U dodatnim konsultacijama vezanim za eventuale zalagačke planove učestvovale su članice organizacije EHO – koja okuplja roditeljke djece sa oštećenjem sluha i govora. Nažalost, pandemija COVID 19 je dodatno utjecala na proces konsultacija, i predložene mjere reflektiraju i strah i nespremnost lokalne zajednice da uloži dodatne napore da iznađe rješenja u skladu sa direktnim potrebama društveno marginalizovane skupine.

1. OBLAST – RODNA RAVNOPRAVNOST				
1.1.MJERA	ROK	ODGOVORNA NSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Mapiranje prava i potreba roditeljki djece sa poteškoćama u razvoju na području Općine Novi Grad Sarajevo	2021 – 2022	Općina Novi grad Kanton Sarajevo Gender centar FBiH	-Sprovedeno opsežno istraživanje fokusirano na prava i potrebe roditeljki i roditelja djece sa poteškoćama u razvoju sa posebnim fokusom na općinu Novi Grad i Kanton Sarajevo -Monitoring i analiza provedenih mjer jednokratne pomoći u okviru Zakona o zaštiti porodica sa djecom, kao i općinskih pravilnika o dodjeli jednokratne ili višekratne podrške osobama u potrebi, sa posebnom pažnjom na podršku koja je izvodjena roditeljima djece sa poteškoćama u razvoju -Tematska sjednica Vijeća Općine Novi Grad Sarajevo sa ciljem prezentacije istraživanja -Usvajanje politike nediskriminacije prema roditeljkama i roditeljima djece sa poteškoćama u razvoju	- Budžet Općine Novi Grad - GAP Kantona Sarajevo - FIGAP

Monitoring i evaluacija GAP Kantona Sarajevo i GAP Novi Grad Sarajevo	2021 – 2023	Kanton Sarajevo Općina Novi Grad Formalne i neformalne grupe koje okupljaju roditelje/ke djece sa poteškoćama u razvoju	-Uspostavljanje mahanizama za monitoring i evaluaciju implementacije GAP KS i GAP Novi Grad Sarajevo kroz perspektivu roditelja/ki djece sa poteškoćama u razvoju	- Grantovi za NVO-e od strane Općine - FIGAP - Donatorska sredstva
---	-------------	--	---	---

2.OBLAST – ZDRAVSTVO

2.1. MJERA	ROK	ODGOVORNA NSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Unapređenje usluga primarne zdravstvene zaštite roditeljki djece sa poteškoćama u razvoju	2021 – 2024	<ul style="list-style-type: none"> - Dom dravlja - Ministarstvo zdravlja KS - Općina Novi Grad Sarajevo - Grad Sarajevo 	<ul style="list-style-type: none"> - uspostavljeno jednomjesečno savjetovanje na nivou Kantona Sarajevo na kojem prisustvuju predstavnice/ci formalnih i neformalnih organizacija koje okupljaju roditelje sa poteškoćama u razvoju, te pružaoce primarne i sekundarne zdravstvene zaštite sa ciljem prevazilaženja prepreka u komunikaciji - Izradene identifikacijske kartice sa pojašnjnjem poteškoće sa kojom se suočava roditelj/i ili dijete – kako bi zdravstveni radnici mogli prilagoditi komunikaciju sa pacijenticom/pacijentima (posebno za osobe u 	<ul style="list-style-type: none"> -Budžet Grada -donatorska sredstva

			<p>autističnom spektru, osobe sa poteškoćama sluha i govora – sa jasnim smjernicama o načinu komunikacije)</p> <ul style="list-style-type: none"> - omogućiti peer savjetovanje roditelja od porodilišta do 18 godine starosti djeteta, uz formiranje grupe samopodrške za roditelje 	
--	--	--	---	--

3.OBLAST – RODNOZASNOVANO NASILJE				
3.1. MJERA	ROK	ODGOVORNA NSTITUCIJA	INDIKATOR PROVOĐENJA	FINANSIJE
Prevencija rodnozasnovanog nasilja u porodicama koje imaju dijete sa poteškoćama u razvoju kao i u lokalnoj zajednici	2021 – 2024	<p>Općina Novi Grad Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo Grad Sarajevo NVO-i – formalne i neformalne grupe koje okupljaju roditelje/ljeđe sa poteškoćama u razvoju Sigurna mreža BiH Ženska mreža BiH</p>	<p>-Uspostavljanje jednomjesečnih konsultacija između institucija za provođenje zakona i općinskih/gradskih institucija sa ciljem komunikacije u vezi sa podrškom osobama koje se nalaze u situaciji nasilja</p> <p>-Provodenje kampanje obrazovanja javnosti o rodnozasnovanom nasilju sa posebnom pažnjom usmjerena na nasilje nad osobama sa poteškoćama u razvoju, i unutar porodice koja ima članove/nice sa poteškoćama. Kampanja</p>	<p>GAP Kantona Sarajevo Figap Budžet Općine Novi Grad</p>

			treba da bude prilagođenja vizuelno i jezički osobama različitih stepena invaliditeta, sa jasnim koracima za pružanje podrke	
--	--	--	--	--

U okviru predloženih mjera, pored mjera koje je usvojila Vlada Federacije a koje se odnose na rodno odgovorne mjere oporavka od COVID19, neophodno je uzeti u obzir specifičnosti pojedinih kategorija porodica koje imaju članove/ice sa poteškoćama u razvoju, posebno sa oštećenjem sluha i govora.

COVID19 – specifičnosti sa kojima su se susrele osobe sa poteškoćama i njihove porodice:

- Nemoguće je čitati sa usana ako je maska na licu. Za rad sa osobama sa oštećenjem sluha i govora, trebno je nabavite prozirne maske kako bi se mogle vidjeti usne.
- Informacije kriznog štaba nisu bile prevodene na znakovni jezik.
- Pisane informacije nisu bile prilagodene stepenu razumijevanja osoba sa poteškoćama u razvoju.
- Asistentima je potrebno obezbijediti dozvole za kretanje za vrijeme policijskog sata, kao i za kretanje za vrijeme restrikcija u kretanju (porodične grupe, prevođenje u izolatorijima i slično).
- Osobe koje su starije od 65 godine, a koje su roditeljke djece sa poteškoćama za vrijeme lockdowna su bile u potpunosti izolirane. Zbog nedostatka informacija o socijalnoj slici lokalne zajednice, institucije nisu imale podatke o mjestu boravka takvih osoba, te direktna pomoć se nije mogla pružiti.

PROJEKAT FINANSIRA
EUROPSKA UNIJA

Foundation for Women's Empowerment
Bosnia and Herzegovina
Fondacija za osnaživanje žena
Bosna i Hercegovina

PROJEKAT IMPLEMENTIRAJU
FONDACIJA CURE I FONDACIJA ZA OSNAŽIVANJE ŽENA

“Ovaj akcioni plan je urađen uz finansijsku pomoć Europske unije. Sadržaj akcionog plana je isključiva odgovornost autorice Selme Hadžihalilović, i nužno ne predstavlja stanovište Europske unije.”